

בעל שאינו זן את אשתו עובר על איסור מן התורה.

שְׂאֵרָה, כְּסוּתָהּ וְעִנְיָתָה לֹא יִגָּרַע (שמות כ"א, י).

אם הבעל התנה בשעת הקידושין שלא יזון אותה תנאו קיים.

תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף נ"ו עמוד א'

דתניא, האומר לאישה: הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עליו שאר כסות ועונה - הרי זו מקודשת, ותנאו בטל, - דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בדבר שבממון (רש"י: שאר וכסות) - תנאו קיים.

להלכה נקבע שהלכה כרבי יהודה - שהמתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון תנאו קיים!

שולחן ערוך, אבן העזר, הלכות קידושין, סימן ל"ח סעיף ה'

הַתְּנָה בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשִׁין שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָּהּ שְׂאֵר וְכִסּוּת, תִּנְאוֹ קַיָּם, וְאִינוֹ מִתְחַיֵּב לָהּ בָּהֶם [...].

תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף ע"ז עמוד א' (עמוד 133 חוברת לתלמיד)

אמר רב: האומר "איני זן ואינו מפרנס" - יוציא ויתן כתובה.

אזל רבי אלעזר, אמרה לשמעתא קמיה דשמואל.

אמר (שמואל): אכסוה שערי לאלעזר (לשון דחיה),

רש"י: אכסוהו שערי - האכילוהו (את רבי אלעזר) שעורים כבהמה. כל הנאכל שלא כדרכו קרי ליה כוסס. לדעת שמואל מה שנאמר הוא שטות.

(כי) עד שכופין אותו להוציא - יכפוהו לזון!

מוטב שיכפו עליו לזון את אשתו

ורב?

אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

שהאישה לא יכולה לשאת חיים משותפים עם בעל שזן אותה רק שכופים אותו לכך.

כי סליק רבי זירא (לארץ ישראל) אשכחיה לרבי בנימין בר יפת (אמורא ארץ ישראל, תלמידו של רבי יוחנן), דיתיב וקאמר לה (רש"י: להא מילתא דרב) משמיה דרבי יוחנן (רש"י: משמיה דרבי יוחנן - דאיהו נמי כרב סבירא ליה).
אמר ליה: על דא (על דבר זה) אכסוה שערין לאלעזר בבבל.

המאה האחת עשרה - ספרד
הרי"ף (מסכת כתובות דף לו עמוד א): אמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה אזיל רבי אליעזר אמרה לשמעטא קמיה דשמואל אמר אכסוה שערי לאלעזר עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון והלכתא כשמואל.
הרי"ף סובר כשמואל, שאין אפשרות לכפות על הבעל לגרש את אשתו אלא רק לכפות אותו לזון אותה.

רמב"ם, הלכות אישות, פרק י"ב הלכה י"א

אחרי שפירט את כל חובות הבעל למזונות כתב

[...] ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו - כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו עד שתמצא ידו ויתן.

המאה השלוש עשרה אשכנז - ספרד
רא"ש, מסכת כתובות, פרק ז' סימן י"ט
הרא"ש - רבי אשר בן יחיאל - [נולד ב-1250 באשכנז ונפטר ב-1327 בטולדו שבספרד. למד בישיבות בעלי התוספות באשכנז ובצרפת, ורבו הגדול היה המהר"ם מרוטנבורג].

[...] ובהלכות גדולות (ספר הפסיקה מתקופת הגאונים שחובר על ידי ר' שמעון קיירא) פוסקין כוותיה דרב וכרבי יוחנן וכרבי אבהו דאמר בירושלמי (פרק בתרא דגיטין ה"י) עלה דההיא (על ההוא = הבעל) האומר "איני זן ואיני מפרנס" - מפני ריח הפה כופין, מפני חיי נפש לא כל שכן?!

וכן מסתבר, (כיוון) דאשה בושה לבא לבית דין כל פעם (כדי לתבוע מזונותיה) ותמות ברעב. כדאמרינן בפרק "החולץ" (יבמות, מב ב) 'אשה בושה לבא לבית דין (רש"י - ולתבוע יורשים בשביל בנה).
והורגת את בנה' (בשל בושטה לתבוע את המגיע לה רש"י: על כרחא מת בנה ברעב).

לדעת הרא"ש, כופין בעל ש"אינו זן ואינו מפרנס" לגרש את אשתו.

המאה השלוש עשרה - ספרד
שו"ת הרשב"א (רבי שלמה בן אדרת), חלק א' סימן תרצ"ב-תרצ"ג

שאלת: ראובן לקח את בת שמעון לאשה. ולימים גרשה מביתו והלכה לבית אביה. ולאחר זמן החזירה ופעם אחת גרשה מביתו והלכה לבית אביה.

ועמדה שם ימים רבים ולא זנה ולא פרנסה ולותה ואכלה.
הודיעני אם חייב לשלם מה שלותה ואכלה או לא?

תשובה: [...] ולמי שהורגל לכעוס ולהוציא את אשתו תמיד שכופין אותו להוציא וליתן כתובה. דגרסינן פרק שילהי המדיר (כתובות דף ע') האומר 'איני זן ואיני מפרנס' - יוציא ויתן כתובה.

אזל רבי אלעזר אמרה לשמעתתא קמיה דשמואל. אמר אכסוה שערי לאלעזר עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון. ורב אין אדם דר עם נחש בכפיפה.
אלמא מהא (הרי מכאן) שכופין אותו ובהא פליג שמואל. הא במי שמורגל לשלחה תמיד שלא לזונה אפשר דאפילו שמואל מודה. דבהא לא תיקום בהדיה בדינא ודייני ותמות ברעב בינתיים. [...]

לדעת הרשב"א, יש להניח שגם שמואל מודה שכופים את הבעל "שמורגל לשלחה תמיד שלא לזונה" לגרש את אשתו.

המאה הארבע עשרה – ספרד

חידושי הריטב"א (רבי יום טוב בן אברהם אשכנזי), מסכת כתובות דף ע"ז עמוד א'

ולענין פסק הלכה, באומר איני זן ואיני מפרנס פסקו רבינו חננאל והרי"ף והרמב"ם ז"ל (פי"ב מהל' אישות ה"ד) הלכה כשמואל.

[...] ונראין דברים דאפילו לשמואל כל שאי אפשר לכופו לזון כגון שאין מוצאין לו במה לפרנס אי נמי שהוא עני ואינו רוצה להשתכר להרויח ולזון, שכופין אותו להוציא, דהא שמואל לא קאמר אלא עד שאתה כופהו להוציא כופהו לזון, ומיהו אם אפשר לעשות לו מלאכה ולזון ואינו רוצה אפשר לכופו בשמתא (נידוי) שישכיר עצמו למלאכה כדי לזון, שאף זה בכלל מה שאמר שמואל כפואו לזון [...]

שולחן ערוך, אבן העזר, הלכות גיטין, סימן קנ"ד סעיף ג' (עמוד 133 חוברת לתלמיד)

האומר: איני זן ואיני מפרנס, כופין אותו לזון. ואם אין בית דין יכולים לכופו לזון, כגון שאין לו במה לפרנס ואינו רוצה להשתכר להרויח ולזון, אם תרצה היא, כופין אותו להוציא מיד וליתן כתובה. וכן הדין למי שאינו רוצה לשמש.

הגה: וכן איש שרגיל לכעוס ולהוציא אשתו מביתו תמיד, כופין אותו להוציא, כי על ידי זה אינו זנה לפעמים ופורש ממנה בתשמיש יותר מעונתה והוי כמורד ממזונות ותשמיש (תשובת הרשב"א סימן תרצ"ג). ...

שולחן ערוך, אבן העזר, הלכות כתובות, סימן ע' סעיף ג'

[...] ואם היה עני ביותר ואינו יכול לתן לה אפלו. לחם שהיא צריכה, כופין אותו להוציא.
הגה: ותהא כתבתה עליו חוב עד שימצא ויתן. ...

הנדון: לא כופים בעל שאינו זן את אשתו לגרשה אם היא נתמכת מכספי סעד

בית הדין הרבני הגדול

ערעור מס' שך – מאה שמונים וארבע בפני כבוד הדיינים:

אב בית הדין - הרב עבדיה הדאייא

דיין - הרב יוסף של' אלישיב

דיין - הרב בצלאל זולטי

בענין: המערערת: א' (ב"כ עו"ד טיקוצינסקי)

נגד: המשיב: ב'

ערעור על פס"ד של ביה"ד האזורי בפתח תקוה הדוחה תביעת האשה לכופ את בעלה לתת לה גט.
- דין בעל שאינו מפרנס את אשתו [...]]

וא"כ אם יתברר הדבר שאמנם כן הוא שבמקרה כגון זה מתפקידה של לשכת הסעד להושיט עזרה ולתמוך במשפחה, תמיכה שיש בה כדי קיום מנימלי, הרי נראה שאין כאן ענין של חיי נפש וכמו שכתב המהרי"ט (ר' יוסף מטראני – המאה השש עשרה קושטא) ז"ל.
וזה נראה פשוט שלא שייך לומר בתמיכה הזאת ומסוג אלה המתדיינים, מאי שנא המהרי"ט בתשובה הנ"ל (שו"ת מהרי"ט חלק א סימן קיג) דאין לומר 'באשה שתחזור על הפתחים דלאישות ניתנה ולא לזלזול' וההבדל ביניהם מובן מאליו.

[...]

ניתן ביום י"א תשרי תשכ"ב (21.09.1961).

הנדון: תביעת גט נגד בעל שאינו עובד אלא חי על קצבת פנסיה נמוכה.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים

תיק מספר: 30211330-21-1

בפני כבוד הדיינים:

אב בית הדין - הרב ישראל יפרח

דיין - הרב יוסף הייזלר

דיין - הרב אברהם שיינפלד

הופיעו: עו"ד יעקב קצין (לאשה)

עו"ד יונתן כהן (לבעל)

העובדות:

בני הזוג נשואים ולהם שלושה ילדים משותפים. לאחר פירוד של כשנה, הגישה האשה תביעת גירושין ואילו הבעל טוען שניתן לשקם את הנישואין. בני הזוג פנו לטיפול זוגי, אולם חוות הדעת של המכון היתה שבמצב הנוכחי אין טעם בטיפול. המכון לא המליץ על גירושין, אך גם לא על ניסיון לשלום בית.

נפסק [...] טענות האשה (בכתב התביעה), הבעל אינו מפרנס כדבעי את המשפחה, איבד בהשקעות מפקקות את ההון המשפחתי, וכיום בוחר שלא לעבוד ומקבל פנסיה [...]

לאחר העיון בכל החומר שבתיק לא מצאנו עילה להתערב ולחייב את הבעל בגירושין. בני הזוג חיים בנפרד לפי בחירת האשה ורצונה, לכן היא אינה יכולה לטעון שהפירוד הוא עילה לגירושין. [...]

גם טענת האשה שהבעל אינו מפרנס את הבית, אינה יכולה להוות עילה לגירושין, שכן גם אם הבעל אינו משתכר סכומים גבוהים כמו האשה, מכל מקום הוא הכניס את כל הפנסיה שלו לחשבון המשותף יחד עם הכנסות האשה, וממנו שולמו כל הוצאות הבית. משפחות רבות מתפרנסות מהכנסות שני בני הזוג, ואין זו עילה לגירושין. רמת החיים של בני הזוג לא היתה נמוכה. [...]

לאור האמור פסקנו:

א. דוחים את תביעת האשה לחייב את הבעל בגירושין.

ב. ממליצים לצדדים לערוך הסכם שלום בית ולחילופין גירושין, ולעשות ניסיון נוסף אמיתי לשלום עם יעוץ מקצועי, לתקופה מוגדרת של שנה.

ג. אין צו להוצאות וכל צד ישא בהוצאותיו.

ניתן ביום א' אדר א' תשס"ח (7.02.2008)

הנדון: בעל שעוזב את הבית ואינו זן את אשתו (וילדיו).

בית הדין הרבני האזורי תל אביב

תיק מספר: 112154849-21-1

בפני כבוד הדיינים:

אב בית הדין - הרב שמעון מלכה

דיין - הרב אליהו הישריק

דיין - הרב זבדיה כהן

הופיעו: טו"ר דינה רייטשיק מ"יד לאשה" (לאשה)
עו"ד שני סיגלית ועו"ד זץ נטלי (לבעל)

העובדות:

לבני הזוג שחיו בארה"ב יש כמה ילדים, מתוכם שניים שהם קטינים. לפני כשנתיים נטש הבעל את אשתו וילדיו ועלה לישראל.

[...] הוא הודה שלא שלח כסף לאשתו וילדיו מאז עלה לארץ, אך לטענתו הוא השאיר כסף בארה"ב טרם עלה.

[...] הבעל לא המציא כל מסמך המאשר שמסר כספים לאשתו

נפסק [...] הבעל הגיע ארצה בתאריך 2.07 ומאחר שלא פרנס אותה בהיותה בחו"ל אין לך איני רוצה לזון ולפרנס גדול מזה וכמו שנפסק בשו"ע אה"ע סימן ע' סעיף ג' ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפי' לחם שהיא צריכה כופין אותו להוציא, וכן מה שפסק השו"ע אה"ע סימן קנ"ד סעיף ג' האומר איני זן ואיני מפרנס כופין אותו לזון ואם אין ב"ד יכולים לכופו לזון כגון שאין לו במה לפרנס ואינו רוצה להשתכר ולהרויח ולזון אם תרצה היא כופין אותו מיד להוציא, ובפרט שלא המציא שום מסמך שהשאיר כסף בידי האשה כפי שב"כ הבעל הצהיר להמציא לב"ד והבעל הודה שלא שלח לה כספים עבור מזונותיה ומזונות הילדים. ועל אף שלטענתו השאיר לה כספים אבל מאחר וב"כ הבעל אמר אולי הבעל יוכל להביא ראיות שהשאיר לה כסף

והבעל לא טרח להמציא שום הוכחה חזקה עליו שלא נאמן כפי המובא בהרמ"א אה"ע סימן ע' ס"ק ה' ו"א שאם נפרד ממנה בקטטה ורוצה לעגנה פוסקין לה לאלתר דודאי הניח ביתו ריקן.

לאור הנ"ל ביה"ד מחייב את הבעל לתת גט תוך 30 יום.

ניתן ביום כ"ג תמוז תשס"ט (15.07.2009)

<http://www.daat.ac.il/daat/psk/psk.asp?id=910>

בית הדין הרבני האזורי אשדוד (עמוד 134 חוברת לתלמיד)

תיק מספר: 38781-2

תאריך: ז' באב ה'תשע"ג, 14.07.2013

תובעת: פלונית

בא כוח התובעת עו"ד חיים בן ר"מ

נתבע: פלוני

בפני כבוד הדיינים:

אב בית הדין - הרב אברהם עטיא

דיין - הרב משה אמסלם

דיין - הרב יצחק רבינוביץ

הנדון: גירושין

נושא הדין: גירושין

פסק דין

א. ביום 14.09.2009 הגישה האשה תביעת גירושין כנגד בעלה עקב העובדה שהוא לא זן ולא מפרנס אותה ואת שני ילדיה הקטינים, בשל כך היא מואסת בו ומבקשת לחייבו בגט מהטעם שאשה לחיים ניתנה ולא לצער וכן מפני ש"אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת".

ביום י"ב באייר התש"ע, 26.04.2010 הופיעו הצדדים לדיון בו אמרה האשה כי מה שמפריע לה אצל בעלה זה שהוא אינו זן ומפרנס אותה ואת ילדיה, וכי במעט הכסף שיש לו, הוא בוחר להמר בסוגי הימורים שונים (לוטו, טוטו, ווינר וכיו"ב).

מאידך גיסא, טען הבעל כי הוא עבר תאונה קשה ולכן קשה לו לעבוד וכי הוא אוהב את אשתו ומעוניין להשתנות כפי יכולתו.

בתגובה אמרה האשה, כי הסיבה היחידה לכך שהבעל אינו עובד היא עצלות גרידא.

בינתיים ילדה האשה ילד שלישי.

הבעל הגיש כתב הגנה באמצעות ב"כ עו"ד ..., בו חזר ביתר שאת על טענותיו ואמר כי הוא משתדל להעניק לאשתו ולילדיה מה שיכולתו, אולם בשל מוגבלותו הפיזית, הנובעת ממחלת הנפילה ממנה סובל, ומתאונה קשה שעבר, הוא אינו יכול לפרנס את בני המשפחה בכבוד.

[...] בדיונים שהתקיימו אחר כך בבית הדין שבה האשה על טענותיה ואמרה כי הבעל אינו עובד אך מפני היותו עצל. האשה הכחישה את טענת הבעל אודות היותו חולה במחלת הנפילה והוכחתה לכך היא היותו נוהג ברכב כאחד האדם, ולטענתה מחולה במחלת הנפילה נשללת האפשרות להחזיק ברישיון נהיגה.

לעומתה, אמר הבעל כי המחלה תוקפת אותו רק בלילה אך ביום הוא כשיר לנהיגה.

בדיונים הללו הסביר ביה"ד לבעל את חובתו לעבוד ולפרנס את האשה והילדים כפי צרכם. ביה"ד הבהיר אז לבעל שאם ישתנה באופן משמעותי, יתכן כי האשה תרצה לחזור אליו.

בדיונים האחרונים הוסיפה האשה שמלבד עניין המזונות היא אינה מעוניינת בבעל גם בגלל בעיות בתקשורת עמו וכן בשל אופיו.

[...] עוד אמרה האשה כי היא מואסת בבעלה, נגעלת ממנו ואינה מסוגלת להתקרב אליו. לשאלת ביה"ד, אם היא יכולה לחיות עמו חיי אישות, השיבה: "אני אומרת שאפילו אני לא יכולה להיות לידו".

[...] ביה"ד חקר את האשה, האם הייתה יוצאת לעבוד כפי שעבדה עד היום בעבודה מכובדת. בתחילה השיבה שאכן כך, אולם בהמשך הדיונים אמרה שעבדה גם בעבודות של משק בית ולו היה הבעל משתכר, ברור שלא הייתה יוצאת לעבודה זו. עוד קבלה על כך שהיא נזקקת לקחת בגדים יד שנייה מגמ"חים עבור הילדים.

עוד קבלה האשה על כך שהיא זו העובדת קשה לפרנסת הבית ואחראית על כל ענייני הבית, ואילו הבעל חי לו חיי מותרות נטולי דאגות ומחזיק ברכב לשימוש האישי. כתוצאה מכך היא מרגישה כשפחה.

[...]

ב. והנה בנידוננו מדובר בזוג שכבר לא חיים יחד זה כארבע שנים, ואין כל סיכוי שהצדדים יחזרו לחיות בשלום. ונראה בבירור כי האשה מאסה בבעלה כבר במהלך חייהם המשותפים. על כן יש לפסוק על הצדדים להתגרש זמ"ז מפני הטענות הללו.

[...]

ה. צוין לעיל שהאשה טענה בדיונים כי במהלך החיים המשותפים הבעל לא זן ולא פרנס אותה ואת הילדים ורק היא עבדה קשה ופרנסה את בני הבית. לעומתה טען הבעל, כי הוא הרוויח במשך שנות הנישואין, אך לא הרוויח ולא הכניס מספיק כסף לצרכי הבית. עוד הוסיף כי האשה רצתה לחיות ברמת חיים גבוהה מעל הממוצע ובגלל זה נהרס שלום הבית והיו מריבות כפי שהעלתה את טענותיה בבית הדין. לדבריו, כיום הוא לא מסוגל לעבוד ולהרוויח כפי צרכי הבית בגלל התאונות שעבר. טענתו זו של הבעל לא הוכחה בבית הדין.

והנה, בשו"ע אבן העזר הלכות כתובות סעיף ע' סימן ג' נפסק "ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה, כופין אותו להוציא" וכתב הרמ"א "ויש אומרים: שאין כופין אותו להוציא, מאחר שאין לו (ר"י בשם רבנו תם)".

[...] לאור האמור יש מקום לקבל את טענת האשה לחייב את הבעל ואולי אף לכופו ליתן גט בגלל שהוא לא הוכיח כי אינו מסוגל לעבוד ולפרנס ונראה כי אינו עובד אלא בגלל עצלות מצידו.

[...] והנה בשו"ע שם נפסק "כמה מזונות פוסקים לאשה, לחם שתי סעודות בכל יום, ופרפרות לאכול בה הפת, ושמן לאכילה ולהדלקת הנר, ומעט יין לשתות, אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין, ואם הייתה מניקה נותנין לה יין (טור). ובשבת שלשה סעודות ובשר או דגים; ונותן לה בכל שבת מעה כסף לצרכיה. ונותנין לה עץ לבשל מאכלה (הר"ן פ' אע"פ). בד"א, בעניי שבישראל אבל אם היה עשיר, הכל לפי עשרו". וכתב בבאור הגר"א שם סק"ד "דשיעורין דמתני' הוא בארץ ישראל ובאותן הזמנים, אבל בשאר זמנים ושאר

מקומות הכול לפי הענין. רמב"ם פ"ג מאישות ה"ב". ובפירוש המשנה לרמב"ם כתב "והדין בכל זה חוזר לפי ראות עיני הדיין לפי מצבו ומצבה ומנהג אנשי המדינה".

[...] כל זה לגבי עצם חיובו של הבעל במזונות האשה, אולם לעניין כפייתו של הבעל בגט הרי כפי הנזכר לעיל השו"ע פסק "ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה, כופין אותו להוציא".

[...]

ו. ויובהר, כי יש לחשב בסך חוב המזונות גם הוצאות של כסות ומדור ואחזקתו שזה כולל תשלומי ארנונה מים, גז וחשמל וכו'. [...] והוצאות של מזונות ילדים [...] יש מקום לדון בחיובו של הבעל בגט בגלל שאינו מקיים את חובתו במזונות אשתו ובמזונות ילדיו מדין אמן כנ"ל.

[...] ח. ובאמת זה פשוט כי בנידוננו האשה עובדת מסביב לשעון בשתי משרות, בבית ומחוצה לו, וניתן להגדיר את רוחיה מהעבודה שמחוץ לבית כ"העדפה שע"י הדחק".

[...]

אבל מכל מקום נראה די ש לחייב את הבעל בגט מפני שלא זן, וזאת אף אם האשה עובדת מחוץ לבית מרצונה החופשי ויש להניח שכך תעשה גם בעתיד, היות שעפ"י הדין היא אינה מחוייבת בזה והיא מתנה את יציאתה לעבודה אך ורק לשם רוחה כלכלית והעלאת הרמה הכלכלית ולא לצורך הוצאות המזון ושאר ההוצאות הבסיסיות של הבית. שהרי לו יצויר כי בני הזוג היו יכולים להרוויח רק עד תקרת סכום מסויים ולצורך רוח זה אין צורך כי שני בני הזוג יצאו לעבודה, ודאי אז שזכותה של האשה להישאר בבית ולעשות את חובותיה ולדרוש שהבעל יבצע את חובתו כלפיה ויצא לעבודה וירוויח את הסכום הנצרך לבית. כמו כן יכולה האשה לומר כי היא אינה יוצאת לעבודה אלא לשם רוחה כלכלית, ומעוניינת שהסכום שהיא מרוויחה לא ישמש להוצאות המזון ושאר ההוצאות הבסיסיות של הבית, אלא לשם העלאת רמת החיים שלה ושל שאר בני הבית.

[ועיין בספר שורת הדין ט"ו, עמ' ר"פ שם כתב הגר"ד לבנון שליט"א, כי אשה המטופלת בילדים ובנוסף לכך יוצאת לעבודה מחוץ לבית, וממלאת בכך שתי משרות שלימות, שעושה את המוטל עליה בבית ובכל הכרוך בו, ועוסקת בטיפול הילדים, ובנוסף לכך עובדת גם מחוץ לבית, ודאי שרווחיה נחשבים כמעשה ידיים שע"י הדחק, ובפרט, כאשר משכירה את עצמה לעבוד תחת מעביד, וזכותה של האשה לדרוש שהבעל יזון אותה ואם לאו יגרש! ובהמשך שם מאריך בשאלת בעל המורד ממזונות האם זוכה במעשה ידיה שע"י הדחק, ומסיק שהבעל אינו זוכה במעשה ידי האשה, ועל כן כתב "הואיל ומעשה ידיה אלו הם שלה נמצא שהיא ניזונת משלה, והרי זה כמי שהיא ניזונת מנכסיה, ואין זה פוטר את הבעל מלזון, ולכן כאשר הבעל אינו רוצה לזון ופושע כנגדה חייב לשלם".]

על פי זה נראה, כי בנידוננו היות והאשה עובדת בבית ובחוץ, כאשר כל הנטל הפיזי והנפשי וכל עול צרכי הבית ופרנסתו מוטלים אך ורק עליה אזי ברור כי היא יכולה לטעון שהיות והבעל אינו זן אותי, שיגרשני.

[...]

על פי זה נראה, כי יש לקבל את טענת האשה שבמצבה כיום אינה יכולה לעמוד בנטל עול צרכי הבית וגידול הילדים והפרנסה, ואמנם, אם בעלה היה עובד ומפרנס, הייתה ג"כ ממשיכה לעבוד בהנהלת חשבונות, תוך העסקת עוזרת בית וכדו' בכדי להקל על עצמה, ואוסיף שגם בלי הטענה הזאת, בזכות האשה לומר כי היא מוכנה לצאת לעבודה זו רק לשם העלאת הרמה הכלכלית בבית, ולא בשביל סיפוק הוצאות המזון ושאר ההוצאות הבסיסיות של הבית. ובמציאות הנוכחית שהאשה עובדת קשה לפרנסתה ועול הבית כולו על כל המשתמע מוטל כמעט אך ורק עליה, ללא שום סיוע נפשי ופיזי של הבעל, יש לקבל את טענתה שהיא אינה יכולה להמשיך יותר **דלחיים ניתנה ולא לצער**.

לאור האמור, הבעל נחשב כמונע מאשתו את מזונותיה והוא מחויב לגרש את אשתו, ועל כן יש לפסוק כדלהלן:

א. הבעל חייב לגרש את האשה.

ב. על מזכירות ביה"ד לזמן את הצדדים לסידור גט בהקדם האפשרי.

ג. לאור האמור בפסק דין זה, זכאית האשה לפתוח תיק תביעת כתובה, וביה"ד ייתן את החלטתו בהתאם.

הרב יצחק רבינוביץ – דיין

לאחר העיון הראוי בכל החומר שבתיק ובפסק דינו של הדיין הרה"ג יצחק רבינוביץ שליט"א הנני קובע בזאת כי מצווה על הבעל לגרש את אשתו.

כמו כן, אני סבור כי ייטיבו הצדדים אם ישכילו לגבש הסכם גירושין הוגן וכולל למען בריאותם, רווחתם ושלוותם של הצדדים עצמם ושל ילדיהם המשותפים.

הרב אברהם עטיא – אב"ד

לאחר שמיעת דברי הצדדים ולאחר העיון הראוי בכל החומר שבתיק ובפס"ד של עמיתי הדיינים שליט"א, הנני מצטרף בזאת למסקנתו של עמיתי הרה"ג יצחק רבינוביץ שליט"א כי על הבעל לגרש את אשתו "ויפה שעה אחת קודם".

חובתו הבסיסית של הבעל ויסוד האישות הוא הפסוק "שארה, כסותה ועונתה לא יגרע". (עיין רמב"ם פ"ב מהלכות אישות ושו"ע אבן העזר סימנים ס"ט, ע', ע"א, ע"ב, ע"ג, ע"ו).

בנדון דידן (שלנו) עסקינן בבעל שאינו זן ואינו מפרנס את אשתו ואת ילדיו כהלכות גוברין יהודאין ועל אף הזדמנויות אין ספור שניתנו לבעל לבקשתו לעמוד בחיוביו כלפי רעייתו וילדיו, המשיך הבעל בהתנהלותו האגוצנטרית ונטולת האחריות תוך שהוא מותיר את האשה ללא משען ומשענה, מצב הדורש ממנה להמשיך להשתעבד מבית ומחוץ וגם בעבודות משק בית מזדמנות כדי להביא טרף לביתה וחוק לנערותיה.

ביה"ד קיים דיונים רבים מיום פתיחת התיק ועד היום בהם חזר הבעל פעמים רבות על כוונתו להשתנות ולפעול למילוי חובותיו כלפי רעייתו וילדיו ואולם עד למועד פס"ד זה התמיד הבעל בהתנהלותו הנ"ל.

עיון מדוקדק בפרוטוקולי הדיונים ישפוך אור יקר על מאמצי ביה"ד והסבלנות כלפי הבעל אשר לא השכיל לשפר את דרכיו ובכך הצליח להמאס את עצמו על רעייתו וכדלהלן.

יזכר כי בתחילת הדרך קראה האשה לבעל להתעשת ואף הסכימה לפעול להשבת שלום ביתה בכפוף למילוי חיוביו של הבעל כלפיה ואולם כיום האשה אינה מסוגלת לשמוע על כך.

ביה"ד התרה בבעל פעמים רבות לפרנס את אשתו וילדיו (יעוין נ"ב אבהע"ז סי' צ') ואולם כל הבטחותיו של הבעל לתקן את דרכיו ולהביא טרף לביתו נותרו בבחינת "הוא אמר ולא יעשה ודיבר ולא יקימנה" (במדבר כג, יט).

נזכיר עוד שכנגד הבעל תלוי ועומד פס"ד לחיוב מזונות מבית המשפט אשר אינו משולם בפועל ואשר על כן כיום צבור ועומד כנגדו חוב מזונות עבר על סך המתקרב ל-150,000 ₪.

האשה דנן נושאת בגפה בעול פרנסת הבית ובכל ההוצאות והתשלומים השוטפים של הבית לרבות חוב המשכנתא (2,350 ₪ לחודש) ותשלומי ארנונה, חשמל, מים, גז, בזק, פלאפון, ועד בית, שכר לימוד והמסתעף.

וכך טען הבעל לפרוטוקול בית המשפט מיום 19.5.11 וזה לשונו: "אני לא מעביר לאשתי כספים עבור מזונות ואני מתבייש בזה..."

[...] כבוד השופטת אלפסי בהחלטתה מהיום הנ"ל קבעה:

[...] בכל דיון חוזר הנתבע על אותם דברים שישכיר הנגרייה וימצא לעצמו עבודה אך הלכה למעשה דבר לא נעשה."

ביה"ד ובית המשפט יצאו מגדרם להביא את הבעל לגיבוש הסכם כולל ואולם הבעל מסרב באופן שיטתי למכלול ההצעות שהועלו בפניו.

גם בעניין זה כתבה כבוד השופטת ענת אלפסי בהחלטתה מיום 18.4.12 - "מן הראוי כי הנתבע ישכיל להבין שהצעה זו נועדה [...] להביא לסיום כלל העניינים בהסכמה." ביחס לכך שהבעל אינו זן ואינו מפרנס את אשתו ואת ילדיו, אציין בזאת עוד לפס"ד של הגר"ד לבנון שליט"א [...] שכל שהאשה עובדת בעבודות שאינה חייבת לעשותן לבעלה אינו יכול לומר לה צאי מעשי ידיך במזונותייך בעל כורחה והבעל אינו נפטר ממחויבותו לזון, ואם אינו זן - חייב לגרש.

וע"ע שם שציין לפד"ר ח' עמ' 307 בפס"ד של הגר"ח"ג צימביליסט שליט"א, ולפד"ר ד' עמ' 164 שהעלו "במקום עיגון גדול כשאין האשה מסוגלת לשוב ולחיות איתו ... נראה כי יש לפסוק לפי ההלכה (לכופ לגרש) ויקוב הדין את ההר."

ועי"ש בעמ' 205 שהעלה ע"פ החזו"א אבן העזר סי' ק"ח ס"י שבכה"ג שהבעל חייב לגרש הרי שאפילו אם יאמר עתה שהוא מקבל ע"ע להשתנות, זכותה של האשה לתבוע גט ואינה מחוייבת לתת לו עוד הזדמנות להוכיח את עצמו.

[...] וכדמבאר בשו"ת חתם סופר חלק אבן העזר (ח"א סי' קל"א) דאפשר דאף אם יש לה משלה ותוכל לחיות בממון עצמה מ"מ סוף שתכלה את כספה ותמות ברעב ואין מי ירחם שוב עליה אבל כשכופים עתה לגרשה תוכל להינשא לאחר המפרנסה [...]

ומבואר מכך שמי שהיה רגיל זמן רב לא לזון את אשתו, נחשב כמי שאי אפשר לכפות אותו לזון ומסיבה זו כופין אותו לגרש. ועוד - מבואר - שגם אם האשה עובדת ומפרנסת את עצמה - אין זה מוריד מחומר הדבר שהבעל אינו מפרנס (ע"פ החת"ס הנ"ל שגם אם ניזונת מנכסיה - כופין לגרש).

[...] במהלך הדיונים חזרה האשה וקבלה גם על כך שאת מעט הכסף שהבעל כן מצליח להשתכר מעיסוקיו הוא מבזבז על הימורים, סיגריות, אוכל בפיצוציות, דלק ומילוי צרכיו האישיים בלבד.

[...]

ביה"ד התרשם בצער שהבעל אינו מבין את עומק המשבר במשפחה ואת התהום הפעורה בינו לבין אשתו בעטיה של התנהלותו הקלוקלת כלפיה וכלפי בני ביתו.

מדבריו לאורך השעות הרבות בדיוני ביה"ד עולה באופן שיטתי חוסר רגישותו וכהות חושיו של הבעל ביחס לכאבה של רעייתו ואטימותו המוחלטת למצוקותיה ולצרכיה הכלכליים, הרגשיים והפיזיים גם יחד.

בשולי החלטתי אדגיש עוד כי הבעל שבתחילת הדרך עוד עתר לשלום-בית והבטיח לשנות את דרכיו ולפרנס את משפחתו, חזר בו בדיונים האחרונים והביע את הסכמתו להתגרש תמורת העברת הילדים למשמורתו ולטיפולו, מכירת הבית וחלוקת תמורתו בינו ובין אשתו.

דרישתו של הבעל לקבל את משמורת ילדיו שעה שהוא מודה בעצמו שאין לו את היכולת הכלכלית לכלכלם ולמלא את צרכיהם כדבעי אינה יכולה להישמע.

[...]

עוד הבהיר ביה"ד חוזר והבהר כי סידור הגט בין הצדדים לא ימנע את זכותו וחובתו ההלכתית והמוסרית של האב להיות אב מסור לילדיו על כל מערכת הזכויות והחובות ההוריות כלפיהם על כל המשתמע מכך.

הרב משה אמסלם – דיין

העולה מהאמור:

- א. לדעת הרוב - הבעל חייב לגרש את אשתו. לדעת המיעוט - מצווה על הבעל לגרש את אשתו.
- ב. על מזכירות ביה"ד לזמן את הצדדים לסידור גט בהקדם האפשרי.
- ג. לאור האמור בפסק דין זה, זכאית האשה לפתוח תיק תביעת כתובה, וביה"ד ייתן את החלטתו בהתאם.
- ד. יובהר כי אם הבעל יסרב לסדר את הגט במועד שייקבע, ידון ביה"ד במתן צווי הגבלה בהתאם לחוק ובכפוף לפתיחת תיק כמקובל.

מהו דינו של בעל שאינו מסוגל לפרנס את אשתו בגלל מחלתו, האם יש לכפות אותו לגרש אותה?

בית הדין הרבני האזורי טבריה

תיק מספר: 987509/1

תאריך: ט' בשבט ה'תשע"ו, 19.01.2016

תובעת: פלונית

נתבע: פלוני

בפני כבוד הדיינים:

אב בית הדין - הרב חיים בזק

דיין - הרב יועזר אריאל

דיין - הרב יוסף יגודה

הנדון: תביעת גט נגד בעל שאינו מפרנס ואשתו ניזונת מביטוח לאומי

ראה: <http://www.daat.ac.il/daat/psk/psk.asp?id=1336>